

01/07/2024

077-5006206

052-6885006

האם אי הגשת עזרה לאדם במצוקה נחשבת לעבירה פלילית?

עזרה ומתן סיוע לאחר, ובפרט בשעת מצוקה, נחשבים לערכים נעלים בחברות אנושיות. המוסריות והחשיבות שבדבר הובילו לחקיקת חוקים בנושא ולהטלת סנקציות ועונשים בגינם. עו"ד אסף דוק מסביר מהו החוק בישראל בדבר אי הגשת עזרה לאחר וכן מתי הדבר נחשב לעבירה פלילית ומתי לאו.

שימורה ויציבותה של החברה מתקיימות בין היתר אודות לסולידריות השוררת בין הפרטים הנמצאים בה. אלטרואיזם, מעשי התנדבות, נתינה הדדית ועזרה לאחר בשעת צרה, מהווים ערכים חשובים העומדים בבסיסן האיתן של חברות. בארצות-הברית לדוגמה, הדגישו את חשיבות הנושא על ידי חקיקת חוק המוכר בשם "השומרני הטוב", לפיו בשעת מצוקה מוטל על האדם להגיש עזרה לאחר. גם בישראל חוקקו חוקים אשר מסמלים את חשיבות הנושא למדינה.

מתי אי הגשת עזרה נחשבת לעבירה פלילית על פי החוק בישראל?

על פי סעיף 491 לחוק העונשין, אי הגשת עזרה לאחר גובלת בעבירה כאשר האדם שנתבקש לכך מאת עובד ציבור ולא על דעת עצמו - מסרב; "אדם אשר מסרב להגיש עזרה, שיש ביכולתו להגיש, כשהוא נדרש לכך מאת עובד הציבור לנוכח עבירה בעיצומה או ספינה נטרפת או דליקה, שטפון, רעש או כל אסון אחר לציבור, דינו מאסר חודש ימים". למעשה, הסעיף דן בחובת האדם להיענות לבקשת עובד ציבור במידה וביקש עזרה לאור מצבי חירום שונים.

חוק נוסף, "לא תעמוד דם רעך", אשר חוקק בשנת התשנ"ח-1998, מטיל על האדם חובה "להושיט עזרה לאדם הנמצא לנגד עיניו, עקב אירוע פתאומי, בסכנה חמורה ומיידית לחייו, לשלמות גופו או לבריאותו, כאשר לאל-ידו להשיט את העזרה, מבלי להסתכן או לסכן את זולתו". כמו כן, על בית המשפט לחייב את מי שגרם לסכנה שהניצול נקלע אליה, לרבות את הניצול עצמו, לזכות את מושיט העזרה בתשלומים ובהוצאות שחויב בשל כך.

כאשר נשקפת סכנה לאדם ולסובבים אותו, עדיין מוטלת החובה לפעול למתן עזרה?

מהחוק "לא תעמוד דם רעך", עולה כי למרות החובה בסיוע לאחר בשעת מצוקה, לא מוטל על האדם לבצע זאת אם קיימת כלפיו או כלפי אחרים סכנה.

האם הזעקת רשויות לזירת האירוע נחשבת להגשת עזרה כחוק?

בחוק "לא תעמוד דם רעך" נקבע כי הודעה לרשויות, קרי, משטרת ישראל, מגן דוד אדום ושירות הכבאות, או הזעקת אדם אחר היכול להושיט את העזרה הנדרשת, תיחשב כמי שביצע את המוטל עליו והושיט עזרה כדין.

לסיכום, הושטת עזרה וסיוע לזולת בתנאי מצוקה מהווים ערכים חשובים בחברה בישראל. למעשה, החוק "לא תעמוד דם רעך" שונה משאר הסעיפים בחוק העונשין וחריג במהותו, שכן בעוד שהשאר אוסרים על האדם לפעול בדרך מסוימת הנחשבת לעבירה פלילית, חוק זה מחייב את האדם להיות פעיל וקשוב לצרכי סביבתו.